

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ
КАФЕДРА ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІНДУСТРІЇ ДОЗВІЛЯ

«СИНЕРГІЯ В КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ СУЧАСНОСТІ»
МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

29 – 30 березня 2018 р.

Київ – 2018

УДК 008+14(06)
С382

Редакційна колегія: **Кириленко Катерина Михайлівна** – доктор педагогічних наук, доцент, **Кундереви́ч Олена Вікторівна** – кандидат філософських наук, доцент, **Оборська Світлана Валентинівна** – кандидат мистецтвознавства, доцент, **Олійник Оксана Олексіївна** – кандидат психологічних наук, доцент, **Петрова Ірина Владиславівна** – доктор культурології, професор, **Ткач Микола Михайлович** – кандидат історичних наук, професор, **Федотова Оксана Олегівна** – доктор історичних наук, професор.

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол №23 від «2» березня 2018 р.)*

Міжнародну науково-практичну конференцію «Синергія в культурному просторі сучасності» зареєстровано Міністерством освіти і науки України відповідно до листа Інституту модернізації змісту освіти №22.1/10-67 від 15.01.2018

Синергія в культурному просторі сучасності: зб.матеріалів Міжн. наук.-практич. конф., м.Київ, 29 – 30 березня 2018 р. – Київ : КНУКіМ, 2018. – с.

Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них та за інші відомості.

Думки авторів можуть не збігатися із позицією упорядників та редакторів.

**©Київський національний університет
культури і мистецтв, 2018**

Лєвіт Дмитро Анатолійович,
*кандидат філософських наук, доцент
кафедри академічного та естрадного вокалу
Інституту мистецтв Київського університету
імені Бориса Грінченка*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: СПЕЦИФІКА ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Проблематика глобалізації є сьогодні найбільш обговорюваною в науковому середовищі. Специфіка вивчення даного поняття знаходить своє втілення в різноманітних галузях науки, економіки, техніки тощо. Спроба упорядкувати основні напрямки вивчення глобалізаційних процесів, систематизацій основних праць має першорядне значення для правильного підходу.

Сучасне розуміння глобалізації можна звести до таких основних позицій: глобалізація – це об'єктивний процес, який насамперед характеризує злиття національних економік в єдину загальносвітову економічну систему, комунікаційне зближення, планетарна наукова революція, міжнаціональні соціальні рухи, нові види транспорту, реалізація телекомунікаційних технологій, «рухлива» інтернаціональна освіта (І. Валлерстайн, В. Межуєв); один з варіантів модернізації, яку свідомо сьогодні здійснюють країни і народи, які прагнуть наздогнати розвинуті, насамперед, в економічному відношенні держави; сучасна форма монополізації, концентрації капіталу, усупільнення виробництва, інтернаціоналізація (Г. Зюганов) та ін.

Загалом глобалізаційні процеси сучасності розглядаються: в контексті проблем світового розвитку (Ф. Фукуяма), поділу світу (І. Валлерстайн, С. Хантінгтон, Е. Тоффлер, В. Іноземцев), універсалізації та фрагментації («фрагмеґративність») (О. Ротфельд, Дж. Розенау) та ін.

Щодо причин виникнення глобалізації, на нашу думку, жодна з існуючих концепцій не може претендувати на вичерпність. Незважаючи на наявність різночитань щодо аспектів і наслідків сучасного етапу глобалізації, серед передумов її виникнення варто відзначити: перехід низки країн від постіндустріального до інформаційного суспільства; становлення єдиної системи міжнародних економічних та культурних взаємовідносин; діяльність міжнародних інститутів та організацій; формування транснаціональних корпорацій; крах проекту модерну; розпад СРСР; вступ низки держав Східної Європи на капіталістичний шлях розвитку та формування демократичних пріоритетів, заснованих на ліберальних цінностях. Зазначені передумови не претендують на вичерпність і потребують додаткового вивчення.

До основних принципів дослідження глобалізації можна віднести: загальнонаукові (діалектичності, історичності, всебічності (багатосторонності), комплексності, системності, логічності, достатнього підґрунтя, єдності теорії і практики), принцип об'єктивності, який поєднує у собі принципи верифікованості, фальсифікованості, контекстуальності, принципи системної (інтегральної) організації знання, компліментарності (взаємної доповнюваності), конвергентності (поступового наближення результатів дослідження до певного

кінцевого значення), антирепродукціонізму (спроби нове зробити повністю несумісним із попереднім), дистанціювання і превентивних заходів тощо.

Глобалізація розглядається у межах: соціокультурних трансформацій (Ж.-Ф. Ліотар, А. Дж. Тойнбі, С. Хантінгтон, Р. Робертсон); діяльнісного (Е. Гідденс), інформаційно-технологічного (Д. Белл, М. Кастельс, Е. Тоффлер), комунікаційного (Ю. Хабермас) підходів; світ-системного аналізу (І. Валлерстайн, Й. Галтунг, А. Етціоні); альтернативних концепцій глобалізації (критичні, псевдоглобалізаційні) (С. Хантінгтон, В. Іноземцев, Й. Бартельсон).

Таке різноманіття методів, принципів і підходів породжує проблему вибору найбільш адекватних і перспективних для вирішення тією чи іншою наукою окремих дослідницьких завдань. Від цього вибору багато в чому залежить ефективність і практична значущість теоретичних висновків будь-якої науки, зокрема культурології, яка більш ніж будь-яка інша апелює до інклюзивності у наукових поглядах та підходах.

Здобутки теорії культури, на нашу думку, здатні найбільше зрозуміти феномен глобалізації, проникнути в її сутність та виявити в ній базові характеристики. Вони розмежовують істотні і специфічні ознаки, зважаючи на швидкість і масштаби соціокультурних змін, домінування інтеграційних тенденцій у культурі, інтенсивність культурних взаємодій, загострення потреби культурної ідентифікації тощо. До важливих, в межах культурологічних досліджень, наукових принципів можна віднести: принцип детермінізму, ідентифікації, толерантності, унікальності.

Найбільш дотичні до проблем культури праці українських (М. Козловець, Л. Ороховська, О. Мозговий, О. Фурса, В. Співак та ін.) та зарубіжних дослідників, зокрема: С. Хантінгтона, який зазначає про «зіткнення цивілізацій»; М. Епштейна, який наголошує на формуванні такого явища, як «транс-культура»; Е. Тоффлера, який розробляє концепцію «кліп-культури»; С. Шпенглера, який проголошує «занепад» західних культур та інших; М. Бахтіна, який вивчає питання діалогічності культур; В. Гумбольта, В. Межуєва, які аналізують проблеми взаємодії культур у мовному контексті; Ж. Бодрійяра, Є. Яковлева, які досліджують вплив глобалізації на ціннісно-нормативні основи національних культур.

Механізми поширення культурного впливу в умовах глобалізації розглядаються загалом у межах таких теоретико-концептуальних конструкцій: лінійного процесу, відповідно до якого глобалізація розуміється як прогресивний розвиток єдиної світової культури, згідно з яким основою суспільного розвитку стають процеси запозичення і поширення культури з одних центрів у інші, що зумовлює їх переміщення (Г. Спенсер, К. Гірц); «світ-системної моделі», що є спробою пояснити світову нерівність, перехідні періоди у культурі (І. Валлерстайн, Дж. Абу-Луход); концепції взаємодії цивілізацій і культур, згідно з якою кожна культура формує власні глобальні «виклики» і власні «відповіді» на «виклики» інших цивілізацій, демонструючи свій унікальний внесок у сучасне світове співтовариство (А. Тоффлер, Д. Белл, О. Шпенглер, А. Тойнбі); глобального суспільства, що описує «стиснення» світу і розширення взаємозалежності; модернізації, до наслідків якої відносять фрагментацію та уніфікацію (Р. Робертсон, Е. Гідденс, К. Делокаров); концепції

«віртуалізації» соціального життя (А. Крокер, Д. Іванов, М. Паетау, М. Уотерс, У. Бек); «мозаїчної» моделі світової культури, за якою всі культурні складові є рівноцінними і однаково затребуваними (К. Гірц); конвергенції культур (У. Ростоу, А. Сахаров, А. Чучин-Русова, О. Матіч, В. Бойко); етногенетичної хвилеподібної моделі (Л. Гумільов) та ін.

У моделі глобальної культури йдеться про такі точки зору, згідно з якими національні культури поступово зближатимуться, аж до повного перетворення в єдину культуру – радикальна (М. Межуєв); зближення супроводжуватиметься дезінтеграцією, тому в культурі різних народів збережеться їхня власна культура – поміркована (Р. Робертсон); розбіжності між культурами посилюватимуться – антиглобалістська (Т. Адорно).

Загалом, у межах культурологічного дискурсу глобалізація розглядається у контексті таких понять, як: культурний імперіалізм, культурний ектропоцентризм, магдональдизація, відчуження, вестернізація, уніфікація, гомогенізація, універсалізація тощо. В самих цих поняттях закладено певний негативний зміст та промальовуються ризики для етнонаціональних культур, що пов'язане з ентропійністю, масовізацією та мозаїчністю культури, втратою власної етнокультурної та формуванням космополітичної ідентичності, розмиванням культурних кордонів тощо.

Список використаних джерел:

1. Адорно Теодор В. Негативная диалектика : Пер. с нем. /Адорно Теодор В. – М.: Академический проект, 2011. – 538 с.
2. Афонін Е. А. Велика розтока: глобальні проблеми сучасності (соціально-історичний аналіз) / Е. А. Афонін, О. М. Бандурка, А. Ю. Мартинов. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2002. – 352 с.
3. Валлерстайн И. Исторический глобализм. Альтерглобализм теория и практика «антиглобалистского» движения /Валлерстайн И. : под ред. А. В. Бузгалина. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 251 с.
4. Деррида Ж. Глобализация, мир и космополитизм /Деррида Ж. // Космополис. – 2004. – № 2 (8). – С. 125–140.
5. Ковальова Г.П. Соціокультурні аспекти кризи національної ідентичності в контексті глобалізації / Г. П. Ковальова // Культура України : зб. наук. пр. – Х. : ХДАК, 2009. – Вип. 27. – С. 63–71.
6. Уткин А. И. Глобализация: процесс и осмысление / Уткин А. И. – М.: Логос, 2001. – 254 с.